

LUNDS UNIVERSITET

Socialhögskolan

Socialt arbete med drogmissbrukare SOL 065

Höstterminen 2002

EN PROCESS

”Från sniffning till injicering”

Författare Leona Stehn
 Marguitta Weckner
Handledare Arne Kristiansen

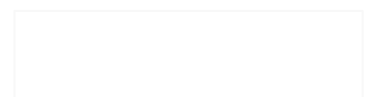
Abstract

The concern of this paper was telling a story of a woman and her addiction problem. The aim of the paper was to describe her developing addiction and to create an understanding for her predicament. This was based on her own description of her life. To achieve this goal we made use of the following questions:

- What period in her life was significant in the development of her drug abuse?
- What temptations led her into this drug abuse?
- What force kept her in the power of this addiction?
- What temptations led her into using injections?

By exemplifying various circumstances in her life we have attempted to clarify the development leading to her identity of “drug addict”.

To reach this goal we have used a judgement based on two interviews. We used Brill’s (1972) terminology push and pull to steer our paper in the desired direction. We also chose to use the symbolic interaction theory in order to increase our understanding of her description of her life.

Förord

Vi vill först och främst tacka vår intervjuperson Vilja, utan hennes medverkan hade denna uppsats aldrig blivit till. Vi ser det som en jättestor gåva att vi fått ta del av din livshistoria. Tack!

Vi vill också tacka vår handledare för att han ställt till sån oreda i våra hjärnor men också hjälpt oss att reda ut oredan. Ett stort tack för att du ställt upp för oss ända tills sista bokstaven var skriven.

Tack också till Steffen, din hjälp med det datatekniska har varit ovärderlig!

Ännu ett stort tack vill vi ge till våra nära och kära, inte minst våra älskade män! Tack för att ni stöttat och peppat oss och helt enkelt bara stått ut med oss dessa sena kvällar och helger!

Vi vill också passa på att tacka varandra för att vi trots tidspressen haft jättekul under resans gång!

Lund 19 januari

Leona Stehn & Marguita Weckner

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Problemformulering.....	5
1.2	Syfte och frågeställningar.....	5
1.3	Metod.....	6
1.3.1	Metodkritik.....	7
1.3.2	Etik.....	9
1.3.3	Urval och avgränsning.....	9
1.3.4	Fortsatt framställning.....	10
2	Redovisning av använda teorier och begrepp.....	11
2.1	Pushes and Pulls.....	11
2.2	Symbolisk interaktionistisk teori.....	11
2.3	Kortfattad förklaring av centrala begrepp.....	14
3	Min livshistoria.....	16
3.1	Kriminalitet.....	17
3.2	Den egna familjen.....	18
3.3	Amfetamin.....	19
3.4	Bostadslös och början på slutet.....	21
3.5	Slutet på missbruket och en ny början.....	23
4	Analys.....	24
5	Sammanfattning och avslutande diskussion.....	33
6	Litteraturlista.....	35

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Varför testar människor droger? Detta är en fråga som är allt mer aktuell då narkotikamissbruket ökar (CAN- rapport, 2001). Under vår praktik förvånades vi av att många av de narkotikamissbrukare vi kom i kontakt med var så unga.

Synen på narkotikamissbruk varierar och beror på hur man ser på människan. Ser man henne ur ett biologiskt betraktelsesätt eller som ständigt föränderlig i samverkan med det samhälle hon lever i? Goldberg (2000) beskriver de mest extrema inriktningar på följande sätt. Han menar att de som håller starkast på det biologiska perspektivet anser att sociala faktorer saknar betydelse. Människans beteende definieras utifrån biokemiska processer och styrs av gener, instinkter etc. På samma sätt förnekar de som starkast tror på de sociala faktorernas inflytande, inverkan av biologins betydelse. Goldberg menar dock att dessa ytterligheter bör vara ganska ovanliga bland dagens seriösa forskare (Goldberg, 2000).

Vi ser människan som en tänkande och rationell varelse som gör medvetna val. Med denna syn på människan har vi funderat på varför människor börjar missbruka. De flesta människor i vårt samhälle är väl införstådda med hur farlig narkotika är och vilka risker användning av narkotika medför. Varför testar då förnuftiga och kloka människor dessa droger trots att de har kunskap om dessa risker? För att få en ökad förståelse för detta har vi valt att skriva en uppsats om en person som under lång tid missbrukat droger. Vad är det i missbruket som lockar?

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att med utgångspunkt utifrån hur en före detta narkotikamissbrukare beskriver sitt liv skapa förståelse för hennes utvecklande av injektionsmissbruk.

- Vilka skeenden har haft betydelse för att hon utvecklat missbruk?
- Vilka krafter har lockat henne in i missbruket?
- Vilka krafter har hållit henne kvar i missbruket?
- Vilka krafter har lockat henne in i injektionsmissbruket?

1.3 Metod

Vi har valt att skriva en uppsats om en före detta narkotikamissbrukares liv utifrån hennes egen upplevelse av detta. För att möjliggöra detta har vi valt att göra en kvalitativ fallstudie för att på så sätt få en djupare förståelse och ingående kunskap om de krafter en missbrukare utsätts för i olika sammanhang och situationer. Merriam (1994) menar att en fallundersökning är lämplig när den information forskaren fått från deltagarna inte kan bedömas utifrån sanningsvärde men väl utifrån trovärdighet (Merriam, 1994). Ett kvalitativt angreppssätt har, enligt Merriam (1994), som främsta syfte att förstå innebörden av en viss företeelse eller upplevelse, det finns en strävan efter att förstå hur alla delar samverkar för att bilda en enhet. Utgångspunkten inom kvalitativ forskning är att det finns många verkligheter och att verkligheten är en ytterst subjektiv historia som behöver tolkas snarare än mätas. Då vi i vår uppsats avser att undersöka och analysera huvudpersonens självupplevda verklighet anser vi att ett kvalitativt angreppssätt är lämpligt (Merriam, 1994).

Vi har använt Brills (1972) begrepp push & pull för att styra vår uppsats och vår analys i avsedd riktning. Vi har även valt att använda oss av symbolisk interaktionistisk teori vid analysen för att öka vår förståelse för intervjupersonens (IP:s) livsberättelse. Vi tycker att Brills (1972) begrepp mycket väl kan kombineras med symbolisk interaktionistisk teori då vi vill försöka förstå skeenden i IP:s liv, varför hon handlat och valt som hon gjort olika situationer. Vi ser hennes liv som en process som inleddes redan i tidig barndom och som har bidragit till att hon utvecklat en identitet som injektionsmissbrukare. Att vi ser på hennes liv som en process innebär att vi inte kan anse några specifika händelser som avgörande. Alla händelser hänger samman och har tillsammans bidragit till den självbild och identitet hon senare utvecklar. Vi kommer att gå närmare in på symbolisk interaktionistisk teori och begreppen push & pull i vår teoridel.

Vi har gjort två intervjuer, den första genomfördes på en plats som IP själv valt och vistas på i sitt vardagsliv. Andra intervjun genomfördes hemma hos IP på hennes inrådan. Båda intervjuerna har spelats in på band, första intervjun varade fyra timmar och den andra tog tre timmar. Vid första intervjun bad vi IP tala helt fritt om sitt liv. Då intervjun avslutats bad vi IP att till nästa intervjutillfälle fundera på om hon kunde komma på några händelser som påverkat henne i endera riktning, om hon kunde se att hon stått i en valsituation. Vid andra intervjun bad vi också Vilja vidareutveckla de skeenden som vi uppfattat som viktiga utifrån första intervjun. Intervjuerna kändes avslappnade och präglades av förtroende, IP hade mycket lätt för att berätta och hon gav oss ett förtroendefullt intryck. Genom att IP ville ge oss

tillgång till hennes journaler och socialsekreterare ser vi det som om hon inte hade något att dölja utan gärna delade med sig av sin livshistoria.

Att arbeta med kvalitativ metod brukar sammankopplas med ett induktivt tillvägagångssätt vilket enligt Eneroth (1984) innebär att man närmar sig en verklighet man inte har några större kunskaper om. Detta sker på ett ganska förutsättningslöst sätt och utan några klara hypoteser. Vidare menar Eneroth (1984) att syftet med ett induktivt tillvägagångssätt inte är att belysa hållbarheten i olika teorier genom hypotesprövning, utan att utveckla begrepp om ett fenomen samt att skaffa sig en helhetsförståelse av samtliga aspekter hos fenomenet. Denna uppfattning stöds också av Wallén (1996), som dock poängterar problematiken med att forska förutsättningslöst utan användandet av tidigare erfarenheter.

Då vi nu studerat missbruk en hel termin och även under vår praktik kommit i kontakt med missbruk anser vi att vi har en del kunskap om ämnet och tror därför att begreppet abduktion bättre motsvarar vårt tillvägagångssätt. Alvesson och Sköldberg beskriver abduktion följande: *”Analysen av empirin kan t.ex. mycket väl kombineras med, eller föregripas av, studier av tidigare teori i litteratur: inte som mekanisk applicering på enskilda fall, utan som inspirationskälla för upptäckt av mönster som ger förståelse. Under forskningsprocessen sker således en altemnering mellan (tidigare) teori och empiri, varvid båda successivt omtolkas i skenet av varandra”* (citatt i Kristiansen, 1999, s 102). Det innebär att vi alltså försöker finna en förklaring som för tillfället bäst förklarar det vi analyserar.

Vi kommer till stor del att basera vår uppsatt på det som IP berättar för oss vid intervjuerna. Vi har spelat in intervjuerna för att kunna gå tillbaka och kontrollera att vi uppfattat rätt samt för att möjliggöra användandet av citat. Vid vår analys av intervjuerna kommer vi att använda oss av olika teoretiska begrepp för att försöka förstå sammanhang mellan händelser i IP:s liv och de val hon gjort.

1.3.1 Metodkritik

Då kvalitativa metoder bygger på att fånga ett fenomen utifrån enskilda individers situation och erfarenheter blir bearbetningen problematisk (Holme & Solvang, 1997). Trots att bearbetning av intervjuer skall göras så objektivt som möjligt är det svårt att inte tolka in egna värderingar vid resultatredovisningen. IP hade vid första intervjun vetskap om att vi var intresserade av hennes missbruk och det har givetvis delvis styrt hennes berättelse. Vi valde att vid första intervjun i den mån vi kunde låta IP fritt berätta sin livshistoria för att minimera

inflytandet av författarnas förförståelse och tolkningar. Vi menar att vi som intervjuare genom att på förhand bestämma frågor hade styrt intervjun och detta ville vi medvetet undvika. Vi har sedan utifrån IP:s berättelse försökt urskilja händelser och sammanhang samt de krafter hon varit utsatt för. IP erbjöd oss tillgång till hennes socialsekreterare, behandlingspersonal samt hennes journaler och utredningar på socialförvaltningen. Vi avböjde detta då vi var intresserade av hur IP ser på sitt liv idag, inte hur andra personer har sett på henne och hennes liv.

Begreppen validitet och reliabilitet har sitt ursprung i kvantitativ forskning vilket dock inte innebär att man kan bortse från det i kvalitativ forskning. Inom kvalitativ forskning måste dock begreppen ges en något annan innebörd.

Då reliabilitet handlar om mätinstruments pålitlighet inom kvantitativ forskning ges reliabilitetsbegreppet i kvalitativ forskning ofta innebörden om undersökningens tillförlitlighet och om dess resultat är konsistenta (Kristiansen, 1999). Vårt arbete består inte av direkta mätningar utan baseras till stor del på förstahandsinformation och vår tolkning och förståelse av denna.

Med begreppet validitet avses hur väl man lyckats mäta det man avsett att mäta (Björkman, 1983). Validitet i vår studie får då innebörden om vi undersökt det vi avsett att undersöka och om vår studie på ett trovärdigt sätt återspeglar hur IP ser på sitt liv. Vi avser inte att göra några mätningar med vår studie, vi avser att studera, analysera och försöka förstå olika sammanhang, skeenden och krafter som påverkat IP i hennes liv. Vi har under arbetets gång kontrollerat våra uppgifter med IP för att kunna korrigera eventuella felaktigheter och vi anser därför att vår studies validitet är hög. Möjligheten finns att IP hade givit oss en livsberättelse som kanske sett annorlunda ut om hon delgett oss sin berättelse i en annan period i sitt liv såsom exempelvis när hon var aktiv i sitt missbruk. Vidare är IP:s berättelse som hon berättar den nu präglad av den behandlingsideologi hon lever efter idag, hade hon genomgått en behandling enligt en annan ideologi hade hon kanske sett annorlunda på sitt liv. Med detta menar vi inte att hennes berättelse på något sätt är mindre sann utan vi vill belysa det faktum att hennes livsberättelse är präglad av den behandlingsideologi som hon lever efter samt hur hon definierar sin situation i nuet. Av relevans för vår studies validitet är också hur väl vi uppfattat händelser, situationer och skeenden som relevanta och om även IP uppfattar dessa som betydelsefulla. Till vår andra intervju bad vi därför IP fundera på händelser som varit

avgörande för hennes olika val. Vid andra intervjun fördjupade vi även våra frågor kring det vi uppfattat som relevant utifrån den första intervjun vilket vi anser höjer vår studies validitet.

Det finns en stor begränsning i vår studies generaliserbarhet. Vi gör inte anspråk på att vårt resultat är tillämpligt på andra liknande livsberättelser utan vårt resultat ger förhoppningsvis ökad förståelse och en möjlig förklaring för varför hennes liv blivit som det blivit. Dock finns möjligheten att andra personer med liknande erfarenheter kan känna igen sig IP:s berättelse och vårt arbete. Vi tror också att vi genom att försöka förstå en enda persons erfarenheter av missbruk kan öka vår kunskap om problemet i sig, även på samhällsnivå.

1.3.2 Etik

”Ett viktigt inslag i forskningsetiken är att inte skada eller utelämna försökspersonen” (Wallén, Lund, 1993, s 120). Vi har i vår studie aidentifierat IP genom att ändra namn, orter och andra uppgifter som inte är av någon direkt betydelse för vår studie men som i sig kan öka risken att avslöja IP:s verkliga identitet. Vi har vidare valt att utelämna känsliga uppgifter vi fått ta del av, uppgifter som rör IP men som i vissa fall även innefattar andra personer i hennes närhet.

”Ett par grundläggande etikkrav gäller försökspersonens integritet och att undersökningen inte skall vålla någon skada” (Wallén, Lund, 1993, s 122). Vi har vid intervjuerna låtit IP berätta fritt och vi har inte framtvingat några svar. Vid våra intervjuer har vi försökt att verkligen lyssna och förmedla empati, vi har också varit noga med att inte vara moraliserande eller fördömande. Vidare har IP regelbundet en professionell samtalskontakt att tillgå vilket vi anser som positivt om ifall våra intervjuer trots allt skulle väcka något hos IP.

1.3.3 Urval och avgränsning

Anledningen till att vi kom i kontakt med vår intervjuperson som vi valt att kalla Vilja beror till stor del på tillfälligheter. En av uppsatsförfattarna kom i kontakt med Vilja och fascinerades av henne och hennes liv. En idé om att skriva en uppsats om en livsberättelse blev född. Via gemensamma bekanta gjorde vi en trevande förfrågan om Vilja var intresserad av detta och Viljas reaktion var positiv, hon var väldigt intresserad och ville gärna berätta sin historia.

I vår analys har vi valt att koncentrera oss på tiden i Viljas liv från hennes födelse till dess att hon börjar med injektionsmissbruk. Denna avgränsning har vi valt att göra på grund av

tidsbegränsningen, den tid vi har till att skriva denna uppsats omöjliggör en analys av hela hennes liv.

Vi har valt att ta med IP:s hela livsberättelse i uppsatsen trots att vi endast analyserar perioden i IP:s liv fram till dess hon utvecklar ett injektionsmissbruk. Detta har vi gjort för att få en helhetsbild och för att vi menar att detta ökar vår förståelse för hennes berättelse. Vidare tycker vi att vi är skyldiga IP det då hon idag lever ett välordnat och drogfritt och vi vill att även det skall framkomma i vår uppsats.

1.3.4 Fortsatt framställning

Vi kommer framöver att presentera de teorier och begrepp vi har använt oss av i vårt arbete. Därefter kommer vi att genom Viljas livsberättelse skriven i jag-form presentera vad som framkommit vid intervjuerna, vilket vi sedan analyserar och tolkar i analysen. Detta kommer sedan att avslutas i en kortfattad sammanfattning och slutdiskussion.

2 Redovisning av använda teorier och begrepp

2.1 Pushes and Pulls

Brill (1972) refererad i Andersson & Hilde (1993), har i en studie om heroinmissbrukares väg ut ur missbruket kartlagt förhållandet mellan missbruk och olika faktorer. Författaren beskriver dessa faktorer som missbruksförstärkande och missbrukshävande. Författaren beskriver vidare missbruket som en livscykel som innehåller ett antal faser, där övergången till beroende kontra övergången till nykterhet är de viktigaste. Individerna lär och anpassar sig ständigt till nya situationer och denna inläring och anpassning möjliggör vandring mellan livscykeln olika faser. Vandrigen mellan de olika faserna sker inte automatiskt utan individen knuffas framåt av olika kriser och vändpunkter (Andersson & Hilde, 1993).

Brill (1972) anser att vägen ut ur missbruk styrs av krafter vilka han kallar pushes and pulls. Pushes är krafter som stöter bort och utgörs av missbrukets negativa följder såsom brutna kärleks- och vänskapsförbindelser, förlorad anställning, försämrad hälsa, negativa och/eller sociala följder som t.ex. fängelsevistelser osv. Missbruket blir mer och mer omöjligt och dysfunktionellt och leder till missbrukaren till slut inte ser någon annan utväg än att sluta, botten är nådd (rock bottom) (Brill, 1972). Pulls är de krafter som drar till sig, attraherar, och dessa krafter stimulerar missbrukaren att finna en väg bort från sitt beroende, till ett drogfritt "normalt" liv. Pulls kan utgöras av exempelvis deltagande i någon behandling som erbjuder en ny grupp tillhörighet, grundvärderingar som individen aldrig riktigt övergett eller/och ambitioner som personen aldrig givit upp (Brill, 1972).

Vi har i vårt arbete valt att dra Brills (1972) resonemang ett steg längre då vi under arbetets gång tyckt oss se att Viljas varit utsatt för pushes i det drogfria livet dvs. krafter i det drogfria livet har puttat henne in i droglivet.

2.2 Symbolisk interaktionistisk teori

Symbolisk interaktionistisk teori är ett sociologiskt synsätt som har sitt ursprung från bl.a. Charles Blumers, Horton Cooley och George Herbert Mead. I boken *Human Nature and Social Order*, refererad i Angelöw & Jonsson, 2000; ger Cooley sin syn på samhället och individen. *"Människan är en social produkt, helt och hållet social. Individens jag, identitet och medvetande uppstår och omskapas i samspel med andra, i interaktion med andra människor"*

och ting. Individerna kan inte betraktas skild från samhället” (Angelöw & Jonsson, 2000, s 19). Vi ser symbolisk interaktionistisk teori som ett hjälpmedel för att få en vidare förståelse för det samhälle vi lever i. Vidare kan det ses som ett hjälpmedel för att kunna analysera mänskligheten, samhället och dess grupper. Symbolisk interaktionistisk teori kan även användas för att studera socialisationsprocessen dvs. hur människan successivt blir mer social och lär sig hur hon skall bete sig i olika situationer (Trost & Levin, 1996).

Social interaktion är en av de viktigaste hörnstenarna i symbolisk interaktionistisk teori. Interagera är att samtala med varandra men även när vi tänker medvetet eller omedvetet för oss själva, dvs. när vi ”talar med oss själva”. Den sociala interaktionen medverkar till att skapa individen till vad hon är/blir genom en ständigt pågående förändringsprocess (Angelöw & Jonsson, 2000). Teorin ser inte människan som konstant utan som ständigt inne i en pågående process. Människan är alltid aktiv och förändras hela tiden. En människa som anses vara krävande är därför inte alltid krävande utan den beter sig eller handlar krävande i den givna situationen och i den givna föreställningsvärlden. Man talar därför inte om stabila egenskaper utan om beteenden. (Trost & Levin, 1996).

Inom symbolisk interaktionistisk teori poängterar man att människans hela tillvaro präglas av aktivitet, en aktivitet som medvetet eller omedvetet påverkar och förändrar. ”Att vara aktiv innebär att vara med i en process. Inget är statiskt utan vi alla är föränderliga” (Trost & Levin, 1996, s17). En konsekvens av att människan är aktiv och definierar situationer på olika sätt gör att människan är svår att förutspå. ”Om människor definierar eller varseblir situationen som verklig, så är den också verklig i sina konsekvenser” (Trost & Levin, 1996, s 11). Detta medför att det som människan upplever inte bara är hennes verklighet utan det är också utifrån den verkligheten hon styr sitt handlande. Dessa tillfällen då vi definierar och omdefinierar våra situationer i livet sker snabbt och utan att vi tänker på det, vilket medför att vårt beteende ständigt förändras (Trost & Levin, 1996). För att göra begreppet förståeligt kan man säga att definitionen av situationen innehåller tre slags fakta:

1. Objektiva värden så som t.ex. våra grundläggande normer, religiösa värderingar och vår sociala situation.
2. Attityder eller värderingar som gruppen eller individen har från tidigare erfarenheter av liknande situationer.
3. Hur individen eller gruppen ser på situationen just i detta tillfälle.

Vi vet inte själva vad vi kommer att göra eftersom vi inte vet hur situationen är eller hur den kommer att förändras, vi vet inte heller hur de i vår omgivning kommer att bete sig. ”Man kan

endast förutsäga nästa steg i processen genom att genomgående vara observant på vad som sker" (Dewey, citerad i Trost & Levin, 1996, s 19). Trost och Levin (1996) menar att det är lättare att förutse de närmast kommande händelseförloppen genom att iakttaga och utvärdera vad som skett, och i synnerhet vara observant på de förändringar som sker.

Det känns angeläget att ta upp hur man inom symbolisk interaktionistisk teori ser på Jaget. Jaget delas upp i två delar "jag" och "mig". "Jag" som den handlande och spontana delen, och "mig" där vårt samvete och våra införlivade normer finns lagrade. "Mig" förser "jag" med socialt inlärd information om möjliga konsekvenser av det som "jag" tänker genomföra. "Jag" är den aktiva delen medan "mig" bromsar och styr. Så snart "jag" uttryckt eller gjort något så är den aktiva delen borta och lagras i vårt "mig" där vi har koncentrerat allt vi varit med om i våra liv (Goldberg, 2000, Trost & Levin, 1996). Man kan alltså säga att vårt "mig" är förutsägbart medan vårt "jag" är mer oförutsägbart. Vårt "mig" förändras ständigt då det fångar upp och tolkar det "jag" genomför. Det vi plockar upp och aktiverar, medvetet eller omedvetet ur vårt "mig", är vår föreställningsvärld och det använder vi i vårt nu. Vår föreställningsvärld är nästan alltid omedveten och förändras så snart vi gör nya erfarenheter. *"Denna definition av situationen styr vad som ingår i vår föreställningsvärld och den använder vi oss av då vi handlar, vi omdefinierar situationen, justerar vår föreställningsvärld, agerar, etc. så länge vi lever"* (Trost & Levin, 1996, s 73). Vår föreställningsvärld är också en social process i ständig förändring och det är vår föreställningsvärld som styr och organiserar våra svar eller responser på olika stimuli som vi varseblir eller tar till oss. Det är viktigt att poängtera att även hur andra ser på oss blir en viktig del i vår föreställningsvärld. Cooley, refererad i Trost & Levin (1999), menar att vårt spegeljag är då vi tolkar och varseblir andras föreställningar av oss själva dvs. vi ser på oss själv så som vi tror att andra ser oss. Det här döpte Cooley till looking-glass self.

Den Grekiske filosofen Herakleitos lär ha sagt att man inte kan stiga ner i samma flod två gånger. Nuet är alltså det vi är i nu, man kan inte gå tillbaka till ett nu som just har passerat. Med denna syn på nuet blir det påtagligt att vi alla befinner oss i en pågående process och att vi ständigt förändras. Det viktiga i symbolisk interaktionistisk teori är att minnet inte bara innehåller det vi har erfarit utan även det glömda finns med och påverkar oss. Det är alltså inte som inom psykodynamisk teori där det glömda är bortträngt och passivt men ändå påverkar oss, utan inom symbolisk interaktionistisk teori är det glömda integrerat och finns alltid med oss. Det vi har erfarit som barn och det vi varit med om vårt liv använder vi i nuet, då vi har behov av det. Det som har med internaliserade normer, seder och bruk att göra kan

vi relativt lätt förutsäga. Under hela socialisationsprocessen har vi fått lära oss många olika normer om hur vi ska vara/göra och hur vi inte ska vara/göra i olika situationer. Dessa normer av olika slag bildar en helhet i vårt system av möjligheter att definiera situationer och avgör på vilket sätt vi kommer att handla. De sociala normerna är internaliserade i våra roller. Internaliseringen, införlivandet, sker vanligen omedvetet. Det finns krav och förväntningar från vår omgivning. Dessa tar vi till oss, internaliserar, och gör dem till våra egna (Angelöw & Jonsson, 1990). Vi har alltså egentligen bara ett begränsat antal alternativa handlingar. Vid vissa tillfällen finns inga alternativ integrerat hos oss (Trost och Levin, 1996). Här vill vi göra en egen tolkning. Vi ser att man som förälder kan ge sina barn olika valmöjligheter, man kan göra det lätt eller svårt för barnen att välja olika vägar. Som förälder kan man även ge barnet många eller få val på sin väg till vuxenlivet. Då vi genom att hjälpa barnet t.ex. med skolarbete även visar att skolan är viktig, ser vi det som att man som förälder underlättar för barnet att satsa på skolan. Genom att t.ex. låta barnet prova på många olika aktiviteter ger man som förälder barnet fler valmöjligheter som underlättar för barnet att hitta rätt aktivitet

2.3 Kortfattad förklaring av centrala begrepp

Negativ socialiseringsprocess: *"... kan beskrivas som att den sociala integrationen till det etablerade samhället blir allt svagare"* (Johnsson, 2000, s 72).

Sociala band: *"Sociala band kan ses som ett övergripande begrepp för alla de olika relationer som individer har i sitt liv. Det innefattar nära relationer som t.ex. familjen, relationer till kompisar/arbetskamrater till mer distanserade relationer som t.ex. olika typer av professionella kontakter"* (Johnsson, 2000, s.73). Sociala band ligger till grund för den självbild och självkänsla en individ utvecklar. Vårt själv skapas i interaktion med andra människor. Från individens födsel börjar denne interagera med sin omgivning och skapandet av sociala band inleds (Johnsson, 2000).

Självbild: *"...är individens uppfattning om sig själv i relation till samhällets ideal om hur en människa borde vara"* (Goldberg, 2000, s 115). Självbildens grundas och modifieras genom relationer till andra. De signifikanta andra spelar en viktig roll i skapandet, upprätthållandet eller omformuleringen av en individs självbild. Barnets sociala föräldrar dvs. människorna som har huvudansvaret för barnets uppfostran, är individens första och viktigaste signifikanta andra. Genom föräldrarna börjar barnet formulera sin självbild. Efterhand som individen blir äldre och får kontakt med andra människor som då blir signifikanta andra så kommer även

dessas att påverka individens självbild men då är grunden för individens självbild redan lagd (Goldberg, 2000).

Negativ självbild: en person som genom den respons denne fått från sina signifikanta andra lärt sig att det finns liten överensstämmelse mellan hennes person och samhällets ideal om hur en person bör vara har en negativ självbild (Goldberg, 2000).

Den generaliserande andra: *”är det organiserade samhället eller den sociala grupp som ger individen ett eget jag. Det sker genom att individen uppfattar åsikter, normer och förväntningar hos den generaliserade andra som en enhet bestående av samhället eller gruppen. Man kan säga att människan ser sig själv med det perspektiv som han eller hon varseblir hos den generaliserade andra, samhällets eller gruppens perspektiv på hur man skall känna och bete sig”* (Trost & Levin, 1999, s 63). *”Termen den generaliserade andra skall inte uppfattas konkret i den mening att den gäller de konkreta enskilda människorna i min omgivning. Det är snarare de internaliserade normerna tillämpbara i en given situation, i ett givet socialt sammanhang, som det är frågan om. Den generaliserade andre finns så att säga i ryggmärgen och bryter vi mot den generaliserade andre, mot de internaliserade normerna, så får vi lätt vad som brukar kallas dåligt samvete även om ingen upptäcker det”* (Trost & Levin, 1999, s 64).

Avvikande beteende: *”är i grunden, helt och hållet en social företeelse; dvs avvikelse existerar bara i relationen mellan en person och de övriga i en grupp. Om avvikelsen utgörs av någon psykisk eller fysisk egenskap, är den det därför att den utgör ett hinder för en normal social karriär...[brottslingens avvikelse] p g a att den är så synlig och störande kräver åtgärder, och därför kommer olika sociala organ att slutgiltigt och formellt stigmatisera honom”* (Cooley citerad i Goldberg 2000, s 109).

3 Min livshistoria

Vi har valt att skriva Viljas livsberättelse i jag-form. Berättelsen bygger på de två gjorda intervjuerna (intervjuguide se bilaga 1).

Mina båda biologiska föräldrar var missbrukare, far var alkoholist och mor heroinist. När jag var fyra månader placerades jag på barnhem, vid niomånaders ålder placerades jag i ett fosterhem. Jag ser fosterhemmet som mitt hem och fosterföräldrarna som mina "riktiga" föräldrar, min mamma och pappa. Jag kan inte säga att jag hyste några starkare känslor för min biologiska mor men man kan nog säga att jag målat upp en drömbild av min biologiska far. Själv tror jag att det är så för att jag aldrig träffat min far medan jag faktiskt har träffat min mor. För att göra historien lite lättare att förstå kommer jag att kalla mina biologiska föräldrar mor och far och mina fosterföräldrar mamma och pappa. När jag var liten ville mina fosterföräldrar adoptera mig men det gick inte då far motsatte sig adoption. Att far sa nej till adoption kändes jättejobbigt, jag ville ju bli adopterad. I småskolan gick jag in i en fantasivärld och fantiserade mycket om hur och vem min far var. Som liten fick jag ett skåp av min far och detta skåp betydde mycket för mig. I min fantasi målade jag upp far som en ängel fastän jag ju egentligen visste att han inte var det.

Så långt tillbaka jag kan minnas har jag känt mig annorlunda och upplevt en känsla av utanförskap. När jag var fem år gammal förstärktes dessa känslor i och med att min biologiska mor hörde av sig. Mor hade då varit drogfri ett tag och ville ha umgänge med mig. Jag minns detta med fasa, jag tyckte det var hemskt när mor kom och hämtade mig för två veckors umgänge, en kvinna som jag aldrig träffat. Det var hemskt när jag var hos mor, jag minns hur jag blev lämnad ensam och att jag då försökte ringa hem till mina föräldrar. Nästa gång jag skulle följa med mor storgrät jag och protesterade så starkt att socialen lät mig slippa. Efter detta har jag inget minne av min mor förrän jag fick besked om att hon hade dött. Den dagen minns jag väldigt tydligt. Jag kom hem från skolan och mamma berättade gråtande att min biologiska mor dött av en överdos på en toalett i Amsterdam. Jag kände mig inte ledsen för att min mor dött utan minns att jag undrade varför mamma grät. Det var först nu jag fick reda på saker om min mor, att hon missbrukade och så. Då var jag tretton år. Jag fick veta redan som liten att min pappa var alkoholist och kriminell men det var också det enda. Jag ville jättegärna träffa min pappa och jag försökte få tag på honom när jag var yngre genom hans namn. Socialen sa att de inte visste var han bodde, även mina föräldrar undanhöll för mig. Jag

hittade senare mina födelsepapper och persondata på honom som mina föräldrar hade gömt. Jag träffade min far när jag var 20 och han blev jätteglad när jag kontaktade honom. Han förklarade att han sade nej till adoptionen för att han inte ville skriva ifrån sig mig och detta respekterar jag idag.

Jag trivdes hos mina fosterföräldrar och min bror, jag såg dem som min familj. När jag nu i vuxen ålder tittar tillbaka på min uppväxt kan jag se att min familj hade en del problem, jag tyckte att det var en bra familj ända till jag kom in i behandling. Jag var jättehårt hållen, jag vågade aldrig säga emot mina föräldrar eller visa några känslor. Jag har under min uppväxt fått lära mig att hålla inne med allting. Min pappa var försäljare och var hemifrån hela veckorna, jag såg honom som en arbetsnarkoman, han var alltid arg. När pappa inte var hemma drack mamma och det gjorde att jag under den här tiden fick stor frihet. När pappa var iväg fick jag vara ute längre och jag fick röka hemma med mammas tillåtelse. Idag kan jag se att detta var ett sätt för mamma att få mig att hemlighålla hennes drickande för pappa, vi hade gemensamma hemligheter för pappa. Mamma berättade inte för pappa att jag rökte och var ute längre mot att jag inte berättade för pappa att mamma drack. När jag var ungefär åtta- nio år flyttade min bror hemifrån. Jag har fått reda på nu att det var på grund av mammas drickande. Det var jobbigt när min bror flyttade då fick jag stå själv med all skiten och mammas fylletragg.

3.1 Kriminalitet

Det var i denna ålder jag började sniffa och umgås med äldre kompisar, jag gjorde mitt först inbrott under denna period också. Jag tror jag sökte mig till dessa kompisar på grund av mitt dåliga mående och denna känsla av att vara annorlunda. Jag höll på med sniffandet fram tills jag var ungefär tretton år, jag sniffade väl ett par gånger i veckan. Jag vet faktiskt inte varför jag slutade med sniffandet men jag tror att det var så att hästarna tog så mycket tid att jag helt enkelt inte hann. Jag var under denna period mycket hästintresserad och skolkade ofta från skolan för att hinna rida. Det är ganska konstigt men skolan reagerade inte en enda gång över min höga frånvaro, jag skyllde på att jag var hos doktorn eller tandläkaren.

Det var med mina äldre kompisar jag drack alkohol första gången. Jag var då tretton år och drack mig stupfull. Jag skulle följa med mina kompisar som slutade nian på deras avslutningsfest men kom inte längre än 3-400 meter förrän jag träffade mina föräldrar. De tog med mig hem och jag fick utgångsförbud en tid framöver. Efter det här drack jag inte på ett

par år. När jag var sexton år körde jag full och krockade en epatraktor. Jag dömdes för olovlig körning, grov rattonykterhet, grov vårdslöshet i trafiken och fick betala skadestånd och böter. Jag hade åldern inne men jag hade inget traktorkörkort. I samband med detta placerades jag tillfälligt i ett annat fosterhem för mina föräldrar orkade inte med mig längre. Jag ville inte alls vara där, det enda jag ville var att få komma hem igen. Det lät så att jag först bara skulle vara där över sommaren och sedan blev det första terminen på gymnasiet också. Under denna tid skötte jag mig, både på fritiden och i skolan. Det var nu jag kom underfund med att jag inte var dum i huvudet, det hade ju lärarna alltid sagt att jag var. Jag hade stödundervisning från det jag gick i tvåan men nu vet jag att jag kan om jag vill. Ibland fick jag åka hem på helgerna och bo i mitt rum. När det äntligen var dags för mig att flytta hem igen menade min mamma och pappa att eftersom det gått så bra för mig skulle jag stanna där ett tag till. Det var mina föräldrar som tyckte jag skulle stanna där och socialen fick gå med på det. Detta var det sista jag ville och allting vände för mig. Jag började missköta mig, jag började skolka igen och umgås med mina gamla kompisar. Jag började gå ut om nätterna och stjäla, jag slangade bilar och började dricka igen. Eftersom jag missköte mig så mycket slutade det med att jag blev utslängd från även detta fosterhem. Jag hamnade då i ett familjehem och där kände jag närhet och kärlek, dom var helt underbara. När jag fyllt arton flyttade jag därifrån och jag flyttade nu hem till en kille och bodde i hans lägenhet i nio månader. Socialen ordnade sen en egen lägenhet till mig och jag började praktisera på ett café. Efter det började jag praktisera i min mammas firma. Jag skulle praktisera fyra timmar om dagen, men istället var jag där åtta timmar. Denna lösning passade både mig och mamma. Jag jobbade svart fyra timmar om dagen och mamma kunde då vara hemma och dricka medan jag skötte firman. Pengarna jag fick svart sparade jag för att kunna betala mitt körkort. Under denna tid drack jag sprit och rökte hasch.

3.2 Den egna familjen

I denna veva träffade jag min blivande man Kalle. Kalle hade redan problem med spriten när vi träffades. Kalles sätt att dricka var inget jag reagerade på, det hade ju mamma gjort under hela min uppväxt. Jag drack också under denna tid och jag saknade helt kontroll när jag drack. Jag drack mig redlöst berusad, jag slutade inte dricka och kom oftast inte ihåg något efter.

När jag var gravid med mitt första barn, Benny slutade jag dricka. Jag saknade helt kontroll över mig själv när jag drack. Jag var livrädd att när barnet väl var fött skulle jag glömma det någonstans på fyllan, så jag la av med drickande. Då var jag nästan 21 år gammal. Jag blir lätt

gravid och i snabb följd fick jag två barn till, jag hann knappt föda förrän jag var gravid igen. Vid min tredje graviditet umgicks vi med kompisar som hade hållit på med tunga droger men lagt ner det och bara rökte hasch. De sade att det inte var någon fara att röka hasch när man var gravid, det påverkade inte alls utan det var mycket värre med alkohol. Jag köpte detta totalt och rökte hasch dagligen under nästan hela tiden jag var gravid, de var bara under de två sista månaderna av graviditeten som jag inte rökte. När jag var 22 år fick jag ett arbete på ett vårdhem. Det var bara det att ingen hade talat om för mig hur det fungerade med mammadagar så jag började jobba snart efter förlossningen. Jag jobbade två dagar i veckan och var tredje helg. Detta passade mig bra, när jag jobbade lämnade jag ungarna hos deras farmor.

Sen blev det så att Kalle ärvde mycket pengar, nästan en halv miljon. Det var ju jättekul men samtidigt blev det lite fel. Kalle drack ju mycket på helgerna och jag blev så trött på att ansvara för ungarna och allt annat själv, så vi sålde hembränningsapparaten för att Kalle skulle sluta dricka men när vi sen vann alla dessa pengar så hade han ju råd att dricka i alla fall. Efter vi fått alla pengarna tog jag tjänstledigt från jobbet ett tag, jag behövde ju inte jobba.

3.3 Amfetamin

När jag var 25 år började jag med amfetamin, jag var ju så gammal och hade ju lyckats lägga av med haschet och sniffningen så jag trodde att jag skulle klara det. De som blev beroende var ju de som började i fjortonårsåldern. Jag började med amfetaminet för att jag mådde så dåligt psykiskt. Jag var på väg att lämna Kalle och ta ut skilsmässa men jag vågade inte. Jag hade så många rädslor, jag var livrädd för att stå ensam med tre barn. Jag kom in i den fasen att jag skiter i vilket, jag ville bara testa en gång och det gjorde jag, hemma i min egen bostad. Amfetaminet fick mig att må bra igen. Jag blev fast på amfetaminet direkt, jag blev beroende direkt. Jag tyckte amfetaminet var mycket bättre, jag tappade ju inte minnet som jag gjorde med alkoholen och jag var vaken och kunde prata och ta hand om ungarna precis som ingenting. Då såg jag inte det negativa med amfetaminet, ingenting. I början drack jag amfetaminet men sen fick jag problem att få det i mig. Sen kom jag i det skedet efter två år. Jag orkade inte mer psykiskt, det gick inte. Jag mådde så dåligt psykiskt, jag mådde ännu sämre än när jag började med amfetaminet. Jag kunde inte dricka det, jag kunde inte svälja det så då började jag med sprutorna. Efter ett tag kom jag in i det läget att jag inte fick i mig det med sprutorna heller.

Jag har alltid sagt att jag tycker det är dåligt när föräldrar tar med sina barn när de köper droger eller gör bryt, det skulle jag aldrig göra utan då fick någon annan passa barnen medan jag var iväg. I denna veva fick socialen ett anonymt samtal där någon anmälde att jag missskötte mina barn. Jag förnekade det och även dagispersonalen sade att jag skötte mina barn. Jag hämtade och lämnade dem alltid i tid och om jag inte kunde så ringde jag och meddelade att någon annan kom och hämtade dem. Socialen trodde på mig så det hände inget. Vi sålde ju en massa droger och stöldgods så polisen gjorde husrannsakan hos oss för jämnan. Jag minns en gång när det kom en massa snutbilar med snutar och hundar. Kalle var iväg och hämtade grejor så jag ringde till honom och sa att snuten var på väg, du kan inte komma hem med det du har så de hittade ingenting..

Polisen kom och gick som de ville hemma hos oss, hade jag glömt stänga av kaffekokaren så nog fan var den avstängd när jag kom hem. De hittade aldrig något hos oss, ett kilo vitt pulver men det var socker som vi blandade ut drogerna vi sålde med så det kunde dom inte sätta dit oss för. Snuten var faktiskt alltid schyssta mot oss, de försökte flera gånger få mig att lägga av, ”detta är väl inget liv att leva”, men jag var inte mottaglig. Det kändes faktiskt nästan tryggt att veta att polisen hela tiden hade ögonen på oss även om vi naturligtvis var rädda för att åka fast.

Under denna tid bodde vi ett hus i skogen men vi ville flytta därifrån. En kompis till oss skulle flytta från ett hus hon och hennes kille hyrde. Samma dag som vi fick besked om att vi fått huset kom socialen till dagiset och tog mina barn. Snuten hade kontaktat dem. Jag blev helt förtvivlad, jag hade en massa rädslor och jag var livrädd för att vara utan mina barn. Socialen gav mig ett alternativ, jag skulle åka iväg till ett utredningshem med barnen, Kalle fick inte följa med. Jag gjorde det men det var skitjobbigt, jag klarade inte att vara utan Kalle, undrade hela tiden var han var och vad han gjorde. Det funkade ändå bra i början där, jag har alltid varit noga med mina barn och personalen på utredningshemmet hade inget att klaga på. Efter några dagar kom min avtändning. Normalt varar en avtändning några dagar, min varade några timmar och då sov jag så hårt att jag inte hörde när mina barn grät

När det var dags för ledighet tog jag alla tre ungarna och satte mig på tåget, jag lämnade ungarna hos farmor och sen drogade jag. När vi kom tillbaka till utredningshemmet tog de drogtest på mig och då var det ju kört. Jag fick inte vara kvar längre och ungarna skulle placeras i fosterhem. Jag minns så väl att när personalen berättade detta gick min dotter till fönstret och började försöka klättra ut. Det var ju fjärde våningen och jag sa till henne att hon

inte fick göra så, hon kunde ju trilla ner. Då sa min dotter: - Mamma, om du lämnar oss så vill jag hoppa. Det gjorde jätteont och jag blev jätteledsen. Det var i samband med att barnen omhändertogs som mina och Kalles föräldrar fick reda på att vi drogade.

3.4 Bostadslös och början på slutet

När jag blev utslängd från utredningshemmet flyttade jag och Kalle in i en kompis husvagn, vi fick bo i den på hans tomt utan att betala något. Vi lurade socialen och fick 1000 kronor i månaden för husvagnshyra. Det var jobbigt att bo i husvagnen, att sköta sin tvätt och hygien. Jag har aldrig tyckt om att leva på någon annan, känna att man står i tacksamhetsskuld till någon. Ibland lånade jag min kompis tvättmaskin men då tvättade jag alltid hennes kläder också, så vi var kvitt liksom.

Till slut fick vi tag på en egen lägenhet, hos samma hyresvärd som jag hade haft min första lägenhet. Som tur var så hade jag skött mig när jag bodde där. Efter ett tag så hade vi inga pengar så vi kunde inte betala elräkningen. Vi var tvungna att betala 2000 kr för att strömmen skulle sättas på men socialen vägrade betala, de beviljade oss ett spritkök istället. Jag vågade inte hämta ut spritköket, vi drogade ju då och jag var livrädd att vi skulle elda upp hela huset.

Vid ett tillfälle skulle vi ha umgänge med barnen men vi hade varken pengar eller bensin att ta oss dit så då var vi tvungna att gå till socialen. Det blev ett blankt nej, de sa att det var vårt problem. Jag blev så j-a arg och sa att dit ska jag om jag så skall slanga kommunens alla bilar. Jag snackade med snuten och de sa att ibland har man inget val. Jag tog detta som ett godkännande, körde ett varv runt kvarteret och slangade sen en av kommunens bilar. Sen körde vi och hälsade på barnen.

Ett tag härefter åkte jag in på ett LVM, jag hade tidigare gått in i frivillig behandling två gånger men jag avbröt båda gångerna. Jag kunde inte genomgå någon behandling när Kalle var ute. Man kan inte skilja på en familj och tro att det är någon som blir drogfri. Det funkar inte, jag hade ju min enda trygghet där ute. Det var likadant när jag åkte in på LVM:et, Kalle var ute och därför rymde jag från LVM:et åtta gånger. En gång var det en tjej jag kom ihop med och vi började snacka om att sticka därifrån och det gjorde vi också. Vi liftade till Stockholm och sen stod vi där i Stockholm utan pengar. Det var jobbigt, jag vet ju att om man skall få pengar till droger är man ju tvungen att sälja sig. Jag vägrade, hemma har jag alltid fått droger av kompisar om jag inte haft några pengar att betala för. Här var det ju annorlunda för vi kände ju ingen. Jag tänkte aldrig att jag säljer mig så jag gick till polisen istället och

sade att jag var lyst för jag dragit från ett LVM. Jag fick sova i häktet och dagen efter skjutsade de mig tillbaka. Eftersom jag rymde hela tiden blev mitt LVM sju månader istället för sex.

Efter LVM:et flyttade jag hem till lägenheten, där var fortfarande ingen el, det tog två veckor innan socialen betalade så att elen kom igång. Nu var jag ju drogfri så nu vågade jag hämta ut spritköket, vi lagade mat ute på gräsmattan tills elen kom igång igen. Jag pratade med socialen om att jag ville ha en sysselsättning och jag fick gå in i ett föräldraprojekt. Detta var jättebra för där lärde jag mig släppa på mycket den skuld jag kände gentemot barnen. Jag tog nu droger ungefär en gång i veckan, jag trodde att jag skulle kunna ta det socialt. När projektet avslutats fick jag via socialen jobb i en restaurang och jag hade då hand om inköp, matlagning, servering och betalning. Eftersom jag skötte alla inköp hade jag hand om mycket pengar, ibland nästan 10 000 kronor. Trots att jag hade börjat använda droger igen stal jag aldrig något, det var för att jag visste att de i såfall skulle komma på att jag börjat droga igen.

I den här vevan hade BUP gjort en utredning och de kom fram till att jag och Kalle funkade bra med barnen. De skrev i sin utredning att det fanns mycket kärlek i vår familj och de tyckte att vi skulle ha umgänge oftare än två timmar varannan vecka för barnens skull. Socialen ville ju inte att vi skulle ha regelbundet umgänge med övernattningar och så men det tyckte BUP och så blev det. Socialen tyckte att jag skulle ha en annan sysselsättning men det ville inte jag, det var ju det som var min trygghet. Så jag ringde till socialen och sa att jag ville gå in i det projektet jag gått i innan, de hade startat upp föräldraprojektet igen. Socialen visste ju inte att jag börjat droga igen så jag skyllde på att jag kände att jag var nära att ta ett återfall. Efter två veckor kände jag att jag fick välja, antingen fick jag knarka fullt ut och vara bostadslös eller också fick jag lägga ner drogandet och börja leva normalt. Som jag ser det hade jag två vägar att välja mellan, döden eller livet. Det handlar om att man måste komma till en viss punkt. Så jag ringde till socialen, jag hade nu en socialsekreterare som jag tyckte jättebra om, och berättade allt och sa att jag ville in i behandling. Jag berättade att jag hade drogat hela tiden och min socialsekreterare sa att hon misstänkt det men inte kunnat göra något eftersom mina prover varit negativa. Denna gång ville jag genomgå behandling för min egen skull, inte för någon annans. Man måste nå sin botten, det funkar inte att gå in i behandling för någon annans skull. I samband med detta hade Kalle kommit ut, han hade suttit på kåken. Han hade tur, han fick ett jobb direkt han kom ut. När jag berättade för honom att jag tänkte gå in i behandling undrade han om jag var riktigt klok. Han menade att socialen då skulle dra in umgänget igen men jag sa att det spelade ingen roll, det kunde inte bli värre än det var.

3.5 Slutet på missbruket och en ny början

Så jag gick in i behandling och jag är fortfarande drogfri, har varit det i åtta år nu. Jag var i behandling enligt tolvstegsmodellen och i början gick jag på NA-möten varje dag, ibland flera gånger om dagen. Jag går fortfarande på NA-möten men inte lika ofta. Jag och Kalle är inte gifta längre, jag tog ut skilsmässa när jag var i behandling. Vi var gifta i tolv år men sex av dem knarkade vi bort ihop. Jag visste att om jag kom ut från behandling och gick tillbaka Kalle som fortfarande var aktiv så skulle jag snabbt vara i det igen. Nu har jag fått hem mina barn och det funkar bra, naturligtvis har vi våra problem men vi tar en dag i taget.

4 Analys

Vi har som vi tidigare nämnt använt oss av symbolisk interaktionistisk teori och Brills (1972) begrepp push & pull. Vi har tittat på Viljas livsberättelse för att försöka urskilja och exemplifiera skeenden då hon varit utsatt för push- & pullfaktorer, vi har också använt oss av interaktionistisk teori för att bättre förstå dessa faktorer. I början av Viljas berättelse tycker vi oss inte kunna urskilja att hon varit utsatt för några pullfaktorer utan vi ser det snarare som så att Vilja varit utsatt för mycket pushfaktorer i det ”normala livet”. Vi ser Viljas liv som en process där många olika händelser och faktorer tillsammans har medfört att Vilja under lång tid utvecklat en negativ bild av sig själv. Den negativa socialiseringsprocess som Vilja medverkat i har inneburit att hon senare utvecklat en identitet som missbrukare. Vi kommer att försöka tydliggöra vår tolkning genom att plocka ut exempel på skeenden som vi ser som viktiga i denna process. I slutet av Viljas berättelse tycker vi oss tydligt kunna se att Vilja varit utsatt för både push- & pullfaktorer och dessa faktorer kommer att tas upp senare i analysen.

I vår analys kommer vi att redogöra för Viljas liv i kronologisk ordning vilket medför att början av vår analys mycket kommer att inrikta sig på att exemplifiera skeende som bidragit till att Vilja utvecklat en negativ självbild samt ge exempel på händelser i den negativa socialiseringsprocess vi anser att Vilja deltagit i. Vi menar att Viljas socialiserings process varit negativ då den bidragit till att Vilja kommit längre och längre bort från det etablerade samhället och senare utvecklat en identitet som missbrukare.

När vi analyserat Viljas livsberättelse tycker vi oss se ett mönster av relationsproblem och identitetsproblematik. Vi ser hennes liv som kantat av identitetsproblem, upplevelser av svek, relationsproblem, internalisering av felaktiga normer och besvikelser. Vi menar att dessa faktorer tillsammans har haft betydelse för att Vilja senare har utvecklat en identitet som missbrukare.

Redan i mycket tidig ålder ser vi exempel på att den process har börjat som vi menar bidragit till att Vilja har haft svårt att utveckla en positiv identitet och senare utvecklat en identitet som missbrukare. Vid niomånaders ålder flyttas Vilja för andra gången. Även om Vilja var så liten att hon kanske inte har något direkt minne av dessa händelser så tror vi att det finns införlivat i Viljas ”mig”, den del av jaget där allt en individ varit med om i sitt liv finns lagrade för att

användas vid framtida behov. Det icke-ihågkomna tas fram då det blir relevant i personens föreställningsvärld (Trost & Levin, 1999).

Då Vilja i samband med umgänget med sin biologiska moder, fick vetskap om att hon var fosterbarn och då också förstod att hennes fosterföräldrar undanhållit hennes bakgrund kände Vilja att hon saknade tillhörighet. Vi tolkar detta som att Vilja utifrån fosterföräldrarnas agerande kan ha uppfattat det som att de inte tyckte att hennes bakgrund var viktig. Vilja fick här en möjlighet att dra slutsatsen att inte heller hon var viktig. Detta exemplifierar en händelse som kan ha gjort Vilja osäker och "satt ett frö" till den negativa bild av sig själv som Vilja senare utvecklar, "...vår syn på oss själva återspeglar andras värderingar av oss" (Angelöw & Jonsson, 2000, s 20). Vilja definierar sig själv som oviktig, annorlunda och utanför.

"Så långt tillbaka jag kan minnas har jag känt mig annorlunda"

"Mina föräldrar undanhöll ju också för jag hittade persondata på honom som låg i skåpet som dom hade gömt för mig, mina födelsepapper"

Upplevelsen av det första mötet med biologiska moder berättar Vilja var traumatiskt och bekräftade hennes känsla av utanförskap och att vara annorlunda. Vi kan se detta som ett exempel på en situation då Viljas fosterföräldrar sänder dubbla budskap till Vilja, hennes bakgrund är oviktig men hon tvingas ändå mot sin vilja att ha umgänge med sin biologiska moder. I samband med detta umgänge får Vilja dels reda på att hon är fosterbarn och dels tvingas hon träffa sin biologiska moder som hon hittills inte haft någon vetskap om och än mindre träffat. Vilja får inte reda på något om sin biologiska moder mer än just det att hon är hennes mor, hon får inte veta varför hennes biologiska moder lämnat henne eller vad detta möte kommer att leda till. Som vi ser det är det en naturlig reaktion att Vilja känner rädsla inför att träffa sin biologiska moder och att Vilja också känner sig sviken av henne då hon en gång lämnat Vilja och sedan ej hört av sig eller visat att hon bryr sig om Vilja. Här är det viktigt att komma ihåg att det är fosterfamiljen som är Viljas fasta punkt och trygghet. Vi ser den här situationen som ett tydligt exempel på händelser och skeenden som bidragit till att Vilja har haft svårt att finna en identitet och en tillhörighet.

"Ingenting om min riktiga mamma fick jag veta då utan det fick jag inte reda på förrän jag var 13 år när hon dog. Min riktiga pappa fick jag veta direkt att han var kriminell och suttit mycket i fängelse och drack mycket sprit"

Viljas fosterföräldrar ville adoptera Vilja men hennes biologiska far sa nej. Vilja fick inte veta varför hennes biologiska fader motsatte sig adoptionen förrän i vuxen ålder, och avsaknaden

av en rimlig förklaring i barndomen medförde att Vilja upplevde en känsla av svek då hon verkligen ville bli adopterad och på så sätt bli lite mer ”vanlig”. Att adoptionen inte kunde genomföras och avsaknaden av en förklaring till varför kan ha förstärkt Viljas utanförskap och avsaknad av tillhörighet ytterligare. Vilja börjar nu successivt definiera sin situation, sin bild av sig själv som annorlunda och utanför tycker hon sig nu ha fått bekräftad då hon fått vetskap om att hon inte bor tillsammans med sina ”riktiga” föräldrar. Enligt symbolisk interaktionistisk teori innebär definition av situationen att det människan upplever inte bara är hennes verklighet utan det är också utifrån denna verklighet som människan styr sitt handlande (Trost & Levin, 1999).

I Viljas fosterfamilj rådde inget öppet klimat, man kommunicerade lite med varandra. Vilja fick aldrig möjlighet att tala om det som hade hänt och det talades ej heller om känslor i familjen. Detta kan ha medfört att familjemedlemmarna hade svårt att empatisera med varandra. En förutsättning för social interaktion är att de inblandade sätter sig in i hur de andra personerna tänker och känner (Trost & Levin, 1999). Vi tycker oss se detta som ett exempel på att den sociala interaktionen i familjen var bristfällig vilket påverkade relationerna negativt.

”Jag var jättehårt hållen, vågade ju aldrig säga emot mina föräldrar, vågade aldrig uttrycka känslor om jag var arg eller ledsen så jag har ju fått lära mig det här att hålla inne med allting under min uppväxt.”

Vilja berättar att mamman under hennes uppväxt drack mycket då pappan var på affärsresor. Vilja fick röka hemma när pappan var borta. Vilja berättade inte för pappa att mamma drack och mamma berättade inte att Vilja rökte. Vi ser här ett exempel på när Viljas mamma sänder dubbla budskap, det som är ok i vissa situationer är förbjudet i andra vilket inverkar negativt på Viljas socialiseringsprocess. Som vi tolkar detta uppmuntrar modern ett negativt beteende hos Vilja och modern visar även att det är ok att ”hemlighålla” saker, även för sina nära, vilket vi menar kan ha ökat avståndet mellan Vilja och fadern samtidigt som Vilja och modern hamnat i en negativ beroendeställning till varandra. I denna situation ser vi första gången ett konkret exempel på den process Vilja genomgår där felaktiga normer internaliseras, gränser tänjs och det onormala blir normalt.

Vilja berättar att hon inte fick någon hjälp med läxorna av sina föräldrar, vilket Vilja tolkade som att hon inte behövde göra dem. Skolan kontaktade aldrig föräldrarna angående detta eller hennes höga frånvaro. Detta ser vi som ett exempel på att både skolan och fosterföräldrarna möjliggjorde Viljas val att missköta skolan då de inte engagerade sig i hennes skolarbete och

ej införlivade normer om att skolan var viktig och skulle skötas. Detta medförde att Vilja redan i andre klass fick stödundervisning.

”Jag hade ju stödundervisning i matte, svenska, engelska från det jag gick i tvåan.”

”Mamma och pappa hjälpte aldrig mig med några läxor och då sket jag ju i det, jag behövde ju inte göra några läxor. Jag har aldrig gjort en läxa i hela mitt liv”.

Att Vilja placerades i stödundervisning anser vi bekräftar hennes utanförskap. I den här situationen definierar Vilja sig själv som ”dum i huvudet”. Denna tolkning av situationen beror på Viljas negativa bild av sig själv som nu ytterligare förstärks. Cooley talar om begreppet spegeljag vilket innebär att genom att vi varseblir och tolkar andras föreställningar om oss själva så bildar vi en egen bild av oss själva (Troost & Levin 1999).

Att Vilja söker gemenskap hos avvikande kompisar, signifikanta andra, ser vi som ett uttryck för Viljas dåliga självbild och ”dåliga mående”. Vidare tycker vi att detta tydliggör att Vilja saknar en känsla av tillhörighet, både i fosterfamiljen och i skolan, samt att hon saknar en trygg identitet. Vilja söker därför gemenskap med likasinnade för att försöka finna en identitet och tillhörighet. Att Vilja börjar söka sig till ungdomar med ett som vi kan se socialt avvikande beteende är förståligt med tanke på Viljas tidigare utveckling. Med avvikande beteende avser vi handlingar som på signifikant sätt skiljer sig från uppställda normer (Goldberg, 2000). Dessa nya kompisar hade liknande bakgrund vilket gjorde att Vilja för första gången hade någon att identifiera sig med och där kunde känna sig accepterad.

”Sökte mig till de här kompisarna på grund av mitt dåliga mående, den här känslan av att vara annorlunda”

Vi tycker att situationen i det nya gänget är ett exempel på Viljas negativa socialiseringsprocess då Vilja åter hamnar i ett sammanhang där det ”onormala blir normalt”. För att inte känna sig avvikande även i den nya tillhörigheten följer Vilja ”gängets” beteende och börjar sniffa och begår även sitt första inbrott.

Vi har inte en enda gång under Viljas berättelse kunnat se att Vilja uttryckt någon nyfikenhet på droger utan hon verkar snarare ha sökt sig till socialt avvikande individer på grund av sitt ”dåliga mående”. Vi kan hittills i hennes livsberättelse inte se några exempel på krafter som dragit Vilja in i missbruket utan vi ser snarare att krafter i det ”normala” livet har puttat henne ut ur detta och in i en värld med kriminalitet och droger. Vilja fortsatte att sniffa två-tre gånger i veckan fram tills hon var tretton. Under dessa fem år som Vilja regelbundet sniffade var det ingen i hennes omgivning som reagerade, vilket vi tror ytterligare bekräftade hennes

negativa bild av sig själv. Detta är ännu ett exempel på att Viljas beteende gått obemärkt förbi, det var ingen som brydde sig och Vilja ges här möjligheten att tolka detta som att hon saknade betydelse.

Episoden vid Viljas alkoholdebut tycker vi visar att när föräldrarna ger Vilja nya valmöjligheter genom att markera och dra gränser, då tar Vilja möjligheten att förändra sitt beteende. Vi ser detta som ett exempel på att Vilja uttrycker en önskan om att leva ett ”normalt” liv och att detta liv innehåller en del pull för Vilja. Under denna period var Vilja mycket hästintresserad och fick ett stort ansvar för skötseln av hästarna. Vilja slutade sniffa och hon tror själv att det var hennes hästintresse som medförde det, hon hade inte tid att sniffa.

”Hästarna tog så mycket tid, tror det var det som gjorde det.”

När Vilja får valmöjligheter samt någonting som är av betydelse för henne så kan hon leva ett ”normalt” skötsamt liv. Vilja definierar situationen och byter ännu en gång signifikanta andra, hon överger kompisgänget som sniffar för att ingå i en ny gemenskap där intresset för hästar och ridning är det centrala. Vilja fick här stort ansvar för att sköta hästarna. Detta ansvar tog Vilja på stort allvar och upplevde att någon trodde på henne, hon var behövd och kände sig betydelsefull. Vilja är mycket plikttrogen och ansvarstagande, och följer åtaganden hon blivit betrodd med. Detta genomsyrar Viljas livsberättelse och exemplifierar att hon lever efter de normer och värderingar hon införlivat i sitt ”mig”, som vi kan se det har Vilja tidigt fått lära sig att ta ansvar. Hennes åtagande gällande skötseln av hästarna fullföljde hon, även om det innebar att hon fick försaka andra saker såsom sniffningen, gänget och skolan. För att använda Brills (1972) begrepp så ser vi detta som ett exempel på en pullfaktor, hon har lockats ut ur sniffningen och in i ett ”normalt” och skötsamt liv om man bortser från hennes skolkning.

När Vilja var sexton år drack hon på nytt och körde rattfull med en epa-traktor. Hon dömdes för olovlig körning, grov vårdslöshet i trafiken och grov rattonykterhet. För detta tilldömdes Vilja böter samt att betala skadestånd. Denna händelse medförde att Viljas föräldrar inte längre orkade med henne och Vilja placerades i ett nytt familjehem.

”Som jag ser det och som ... ser det, det var ju för att min mamma inte orkade med, hon orkade helt enkelt inte.”

”I och med dom här händelserna så orkade dom (föräldrarna) inte med mig och då sa dom att jag skulle flytta.”

Genom att Vilja kastas ut från sitt hem av sina fosterföräldrar så ser vi att Vilja ännu en gång får bekräftat hur "dålig hon är". Genom att definiera sin situation drar Vilja slutsatsen att det snabbaste sättet för henne att få komma hem är att sköta sig vilket hon också gör. I det nya fosterhemmet skulle Vilja bo först under sommaren och sedan även under första terminen på gymnasiet. Under denna tid skötte Vilja sig exemplariskt både i skolan och på fritiden, hon höjde alla sina betyg. Viljas starka önskan om att få komma hem till sin fosterfamilj igen ser vi som en ytterligare pull in i det "normala" livet hon visar en strävan efter att leva.

"Det var där jag kom underfund med att jag inte är dum i huvudet, det fick jag ju höra av alla lärarna i skolan men jag kan ju om jag vill."

Det dubbla sveket från fosterföräldrarna, att först bli utslängd och sedan ej få flytta hem på utlovad tidpunkt innebar enligt Vilja en vändpunkt för henne. Detta fick betydelse för hur hon vid denna tidpunkt definierar sin situation och Vilja väljer aktivt att missköta sig. Hon har tidigare skött sig för att få komma hem och när hennes beteende inte lönar sig så ändrar hon det. Vi uppfattar det som att det för Vilja ter sig så att hennes skötsamhet inte lönar sig utan snarare straffar sig.

"Och då vände jag ju tvärt, började gå ut och stjäla på nätterna, slanga bilar, sket i skolan och började dricka."

Då Vilja blir utslängd också från detta fosterhem ser vi exempel på ännu en situation då Vilja blir bekräftad i sin negativa bild av sig själv. Vilja omplaceras ännu en gång, denna gången i ett familjehem.

"Där kunde jag ju känna värme och kärlek, dom var helt underbara."

Ur Viljas berättelse framkommer att dessa familjehemsföräldrar kom att stå henne mycket nära och hon har fortfarande kontakt med dem. I detta familjehem fick Vilja endast stanna en kortare period, fram tills hon fyllde arton år och blev myndig.

Vilja arbetade under en period svart i sin mammas firma medan mamman var hemma och drack. Här tycker vi oss återigen se ett exempel på att Vilja klarar av att ta ansvar och sköta sina åtaganden samtidigt som mamman internaliserar felaktiga normer hos Vilja genom att avlöna henne svart för att möjliggöra sitt eget missbruk.

En person som betytt mycket för Vilja är hennes make Kalle. Deras äktenskap varade i 12 år och deras relation var djup och nära.

"Vi har alltid stått nära varann och det gör vi ju fortfarande."

Under Viljas två första graviditeter höll Vilja sig helt drogfri, detta var för henne en självklarhet. Det finns en internaliserad norm hos Vilja att man inte dricker alkohol när man är gravid, vilket vi ser som ytterligare ett exempel på Vilja kan klara av att hålla givna gränser och normer. Återigen tycker vi att Vilja visar en strävan efter att leva det som Vilja ser som ett "normalt Svensson" liv.

Vilja berättade att hon inte reagerade på Kalles drickande då hennes mamma druckit på samma sätt under hela hennes uppväxt. Här tycker vi oss återigen se ett exempel på hur det "onormala blivit normalt". Internaliserings processen av felaktiga normer har nu gått ännu längre, vilket tydliggörs då Vilja berättar att hon såg familjen som en vanlig barnfamilj vilket kanske är naturligt med tanke på Viljas tidigare utveckling. Vi ser dock en barnfamilj där föräldrarna "helgsuper", bränner sprit hemma och säljer stöldgods som avvikande. Familjen bröt mot flera sociala normer men de var mycket noga med att ta väl hand om barnen. Vilja var mycket noga med att barnen skulle hämtas och lämnas i rätt tid på dagis, att läsa sagor för dem mm. Hon levde efter den bilden hon hade av vad en god mor innebar. Detta bevisas av att Vilja och Kalle under lång tid lyckades hålla sitt missbruk hemligt för både släkt och omgivning.

Under Viljas tredje graviditet umgicks familjen med flera tunga narkotikamissbrukare vilka numera endast rökte hasch. De påstod att det inte var skadligt för barnet om man rökte hasch under graviditeten vilket innebar att Vilja började röka hasch dagligen. Att det var så enkelt för Vilja att godta den här felaktiga informationen ser vi som ett resultat av Viljas negativa socialiseringsprocess. Det är viktigt att se detta som ett exempel ur en process där gränserna successivt tänjs och för att inte skuldbelägga det faktum att Vilja röker hasch då hon är gravid så normaliserar hon istället beteendet. För att kunna göra denna normalisering använder Vilja tidigare nämnda erfarenheter från sin uppväxt och tillämpar dessa i nuet. Dessa erfarenheter finns i Viljas "mig".

Vilja började med amfetamin när hon var 25 år. Vilja berättar själv att hon började med amfetaminet för att hon mådde så psykiskt dåligt. Hon var på väg att ta ut skilsmässa från Kalle men var samtidigt rädd för att stå ensam med tre barn. Då Vilja tidigare klarat av att både sluta dricka och sluta röka hasch kände Vilja ingen oro inför att prova amfetamin, hon var övertygad om att det inte skulle gå så långt att hon blev beroende. Vi tycker inte det är så märkligt att Vilja tar steget att prova amfetamin, utifrån den situation och verklighet Vilja befinner sig i är det snarare att se som ett naturligt steg i en pågående process. Vi menar att

det för ”normalt” fungerande människor ter sig som ett väldigt stort steg att börja med en tung drog men utifrån Viljas valmöjligheter kan vi se det här som en naturlig utveckling av ett avvikande beteende.

”Jag mådde så dåligt psykiskt att jag kom in den i fasen jag skiter i vilket, jag bryr mig inte. Jag ville bara testa det. Jag testade hemma i min egen bostad.”

”Jag mådde dåligt psykiskt och jag var på väg att gå igenom skilsmässa med Kalle då men vågade inte för jag var rädd. Alla mina rädslor för att stå ensam med tre barn själv, att jag inte skulle klara av det”

”Jag skiter snart i allting, jag tar livet av mig. När jag tog amfetaminet vände allt. WOW, jag mår bra, jag mådde skitbra”.

Effekten Vilja kände av amfetaminet var som hon själv beskriver det enorm. Vilja kände att hon kunde ta hand om och tala med barnen på ett bra sätt och hon klarade också av att sköta sitt arbete fastän hon missbrukade. Hon upplevde inga negativa effekter alls vilket hon gjort då hon drack alkohol och rökte hasch. Vilja berättade att hon inte tog amfetaminet för att det var kul utan hon tog det för att hon inte visste något annat sätt att klara ut sitt liv. Vilja berättar att hon i amfetaminet funnit sin drog och att hon aldrig mått eller fungerat så bra som hon gjorde i början när hon tog amfetamin. Vilja berättar också att hon ”blev beroende direkt”.

”Från det jag börja med amfetamin blev jag fast, jag blev fast direkt, jag blev beroende direkt”

I denna situation tycker vi oss kunna se att Vilja utsätts för både push och pull. Vi menar att Vilja ”knuffas längre från” (push) det drogfria livet då Vilja ännu en gång söker sig till drogerna på grund av sitt ”dåliga mående”. Vi tycker oss också samtidigt kunna se att Vilja lockas av effekten av drogen, dvs hon ser drogen som en möjlighet må bra och att fly sin situation. Vi menar alltså att hon samtidigt lockas djupare in i missbruket då hon på grund av en förväntad effekt väljer att prova tung narkotika, vilket vi tycker är en pull.

Under två år mådde Vilja bra av amfetaminet och säger att hon inte märkte några negativa effekter. Hon tog amfetaminet oralt men fick så småningom stora problem att få det i sig. Här tycker vi oss kunna se att Vilja har två val, antingen får hon sluta missbruka eller fortsätta djupare in i sitt missbruk. Vi ser hennes problem att få i sig amfetaminet oralt som en push, då dessa svårigheter puttar Vilja längre in i missbruket eftersom hon ”tvingas börja” injicera för att överhuvudtaget få i sig drogen. I och med att Vilja börjar injicera ser vi den process som inneburit att Vilja utvecklats en identitet som missbrukare som fullföljd.

”Så kom jag in i det skedet efter två år att jag orkade inte mer psykiskt. Det gick inte, jag kunde inte dricka det, jag kunde inte svälja det. Jag mådde skitdåligt, jag mådde ännu sämre psykiskt än när jag började med det och det var då jag började med sprutorna. Jag var tvungen att ta i mig det men jag visste inte hur jag skulle få i mig det”

5 Sammanfattning och avslutande diskussion

Vi har använt oss av symbolisk interaktionistisk teori för att försöka förstå hur Vilja utvecklat en identitet som injektionsmissbrukare. Vidare har vi använt oss av Brills (1972) begrepp push & pull, vi har vid ett antal tillfällen sett att Vilja utsatts för push & pull, men vi trodde i inledningsskedet av vårt arbete att vi skulle se mer av den här sortens kraftpåverkan. Detta begrepp har betytt mycket då vi sett det som ett mycket användbart verktyg för att ge struktur och inriktning på vårt arbete.

Vi skall kortfattat försöka sammanfatta analysen om hur Vilja utvecklat en identitet som injektionsmissbrukare. I Viljas barndom och uppväxt har vi sett faktorer och omständigheter som i kombination bidragit till att Vilja senare har utvecklat en identitet som missbrukare. Dessa faktorer och händelser ser vi som delar i en långvarig process som har pågått från födseln. Denna process har bestått av brustna sociala band, tidigt omhändertagande, identitetsproblematik, ”dåligt mående”, utvecklande av negativ självbild, relationsproblematik, upplevelse av svek, felaktiga normer, placering i stödundervisning etc och har medfört att Vilja senare utvecklat en identitet som missbrukare. Vi tycker oss se att relationerna i Viljas liv haft stor betydelse och till stor del också styrt hennes liv. Vilja har under sitt liv haft problemfyllda relationer både före och under sitt missbruk. Goldberg citerar Skog som menar att en persons relationer påverkar hur denne missbrukar. *”Det som avgör hur vi faktiskt kommer att använda droger är summan av våra sociala relationer”* (Skog citerad i Goldberg, 2000, s 24). Detta anser vi stämmer väl på Vilja och vi tycker oss också kunna se att om Vilja hade haft relationer med andra signifikanta andra så hade hennes liv mycket väl kunnat se annorlunda ut idag. Vi tycker oss ur Viljas livsberättelse kunna se att Vilja ett flertal gånger varit ambivalent inför missbruket och om Vilja vid dessa tillfällen fångats upp av ”rätt personer” kunde hennes historia sett annorlunda ut. Vidare tycker vi oss våga påstå att Vilja har sökt sig till avvikargrupper och droger på grund av att hennes ”dåliga mående” och känsla av utanförskap. Hade detta uppfattats av vuxna i hennes närhet, med detta avser vi föräldrar, socialtjänst och lärare etc, så hade hon kanske kunnat få hjälp och stöd i tid. Vilja har sedan nio månads ålder varit fosterhemsplacerad genom socialtjänstens försorg. Då socialtjänsten placerar ett barn påtar de också sig ett ansvar, det är lagstadgat i Socialtjänstlagen att uppföljning skall ske regelbundet. Vilja fosterhemsplacerades i en annan kommun än i hennes födelsekommun vilket innebar att födelsekommunen hade fortsatt ansvar för hennes

placering. Kanske kan avståndet mellan placerande kommun och vistelsekommun ha påverkat deras uppföljning av hennes placering och insyn i Viljas situation. Vi ser detta som ett dilemma då vi tror att detta försvårat för Socialtjänsten att upptäcka Viljas ”dåliga mående” och missbruk i tid samt att Vilja och hennes fosterfamilj inte fått adekvat stöd och hjälp. Socialtjänsten borde ha upplyst fosterföräldrarna om hur viktigt det är att ett fosterbarn får vetskap om och träffa sina biologiska föräldrar. Vi tycker inte att samhället tagit det ansvar de borde för Vilja.

Vi bad Vilja till andra intervjun fundera på om hon själv kunde se skeenden då hon stått i en valsituation. Det var mycket hög överensstämmelse mellan de situationer och skeende vi uppfattat som viktiga och som Vilja själv såg som viktiga. På grund av den avgränsning vi tvingades göra så föll många av dessa händelser utanför vår avgränsning och har därför ej tagits upp i vår analys. Vi tycker att den höga överensstämmelsen är intressant och vad denna överensstämmelse beror på vet vi inte, men vi ser det som troligt att det beror på det sätt Vilja berättat sin historia. Det känns bra då vi tycker detta styrker att vi faktiskt uppfattat Viljas berättelse och hennes verklighet.

Vi vill framhålla att vi med vår uppsats inte menar att skuldbelägga någon eller några utan vi vill ännu en gång poängtera att vi analyserat Viljas liv utifrån hennes egen berättelse som är beroende av hennes upplevelser av sin verklighet samt vårt syfte med uppsatsen. Vi är medvetna om att det syfte vi har haft för vårt arbete har medfört att inriktningen på hennes berättelse blivit mycket fokuserad på negativa händelser. Naturligtvis har Vilja även upplevt mycket positivt i sitt liv men med anledning av vårt syfte så finns det inget utrymme för detta i vår uppsats. Vi är övertygade att om vi utbildat oss till fritidspedagoger och intervjuat Vilja om hur hon klarat av att vara en god mor trots sitt missbruk så hade hennes berättelse belysts från ett helt annat perspektiv men nu var vi två socionomstuderande som läste missbruk vilket redan då styrde inriktningen på hennes berättelse. Vi har efter detta arbete fått en ökad förståelse för att det inte är enstaka händelser som gör att en individ utvecklar ett missbruk utan det är en process bestående av många händelser och omständigheter. Vidare har vi genom detta arbete, tack vare Vilja, fått en inblick i en värld vi inte visste så mycket om.

6 Litteraturförteckning

Alver, Bente & Öyen, Örjar (1998)

Etik och praktik i forskarens vardag, Lund, Studentlitteratur

Andersson, Berit & Hilde, Mats (1993)

Förändringens väg- Självförståelse och strategier i frigörelsen från drogmissbruk Lund (Research Reports), Sociologiska institutionen, Lunds universitet, Lund

Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom (1990/2000)

Introduktion till socialpsykologi, första och andra upplagan, Lund, Studentlitteratur

Bernler, Gunnar & Bjerkman, Anders (1990)

Den sociala biografien, Göteborg, Daidalos AB

Björkman, Nils-Magnus (1993)

Tre metodologiska teman, Stockholm, Stockholms universitet, Sociologiska institutionen

Brill, Leon (1972)

The de-addiction process-studies in the de-addiction of confirmed heroin addicts, Springfield, Illinois, U.S.A, Charles C Thomas publisher

Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (2001)

Drogutvecklingen i Sverige: rapport 2001, första upplagan, Stockholm, Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning

Eliasson, Rosmari (1995)

Forskningsetik och perspektivval, Lund, Studentlitteratur

Eneroth, Bo (1984)

Hur mäter man "vackert"?: Grundbok i kvalitativ metod, Göteborg, Natur och Kultur

Goldberg, Ted (2000)

Narkotikan avmystifierad - ett psykosocialt perspektiv, andra upplagan, Solna, Academic Publishing of Sweden

Goldberg, Ted (red. Goldberg Ted) (2000)

Samhällproblem, Lund, Studentlitteratur

Holme, Magne Idar & Solvang, Krohn Bernt (1997)

Forskningsmetodik, Lund, Studentlitteratur

Johnsson, Eva, & Laanements, Leili, & Svensson, Kerstin (Red.)(2000)

Narkotikamissbruk - Debatt, behandling och begrepp, Lund, Studentlitteratur

Kristiansen, Arne(1999)

Fri från narkotika- om kvinnor och män som har varit narkotikamissbrukare, Umeå, Umeå universitet, Institutionen för socialt arbete

Merriam, Sharan B (1994)

Fallstudien som forskningsmetod, Lund, Studentlitteratur

Payne, Malcolm (2002)

Modern teoribildning i socialt arbete, Stockholm, Natur och Kultur

Schellenberg, James A (1984)

Socialpsykologins Förgrundsgestalter- Freud, Mead, Lewin, Skinner, Stockholm, Wahlström & Widstrand

Trost, Jan & Levin, Irene (1996/1999)

Att förstå vardagen - med ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv, första och andra upplagan, Trost & Levin & Studentlitteratur, Lund

Wallén, Göran (1993)

Vetenskapsteori och forskningsmetodik, Lund, Göran Wallén och Studentlitteratur

INTERVJUGUIDE

Bilaga 1

Namn, ålder, civilstånd

Uppväxt

Skoltid

Familjesituation

Missbruk

Relationer